

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
X kadencja

Druk nr 2715

SPRAWOZDANIE

KOMISJI KULTURY, DZIEDZICTWA NARODOWEGO I ŚRODKÓW PRZEKAZU

o poselskim projekcie uchwały w sprawie ustanowienia roku 2027 Rokiem Kazimierzy Bujwidowej (druk nr 2508)

Marszałek Sejmu, zgodnie z art. 33a ust. 2 regulaminu Sejmu, skierował w dniu 6 maja 2026 r. powyższy projekt uchwały do Komisji Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Środków Przekazu do pierwszego czytania.

Komisja Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Środków Przekazu po przeprowadzeniu pierwszego czytania oraz rozpatrzeniu tego projektu uchwały na posiedzeniu w dniu 18 czerwca 2026 r.

wnosi:

W y s o k i S e j m podjąć raczy załączony projekt uchwały.

Warszawa, dnia 18 czerwca 2026 r.

Sprawozdawca

Przewodniczący Komisji

(-) Dorota Olko

(-) Piotr Adamowicz

UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia ... 2026 r.

w sprawie ustanowienia roku 2027 Rokiem Kazimiery Bujwidowej

W dniu 16 października 2027 roku przypada 160. rocznica urodzin Kazimiery Bujwidowej, wybitnej działaczki społecznej i oświatowej, twórczyni pierwszego na ziemiach polskich gimnazjum żeńskiego przygotowującego młode kobiety do podjęcia studiów wyższych.

Kazimiera Bujwidowa przyszła na świat w Warszawie jako nieślubne dziecko Ludwiki Szcześniewskiej i Kazimierza Klimontowicza. Ukończyła ze znakomitymi wynikami żeńską pensję i zdała egzamin nauczycielski. Na drodze do jej kariery naukowej stanęły jednak przepisy, które na ziemiach polskich pod zaborami zabraniały kobietom studiować. Ze względu na trudną sytuację rodzinną Bujwidowa nie mogła też wyjechać na studia za granicę. Mimo tych ograniczeń kształciła się dalej w ramach działającego w konspiracji Uniwersytetu Latającego.

W 1886 roku wyszła za mąż za lekarza i działacza społecznego Odoną Bujwida. Niedługo później Odo otrzymał propozycję objęcia katedry na Uniwersytecie Jagiellońskim i małżonkowie przenieśli się do Krakowa, gdzie mieszkali do końca życia. W warunkach większej swobody niż w zaborze rosyjskim Bujwidowa mogła zaangażować się w działalność społeczną. Przez wiele lat walczyła o dostęp kobiet do uniwersytetów, a w ramach Towarzystwa Szkoły Ludowej zabiegała o edukację chłopskich dzieci i zakładała darmowe czytelnice dla ubogiej młodzieży.

Dzięki jej staraniom w 1894 roku podania o przyjęcie na Uniwersytet Jagielloński złożyły pierwsze 54 kobiety, w tym Janina Kosmowska oraz Helena Skłodowska, siostra przyszłej noblistki. Pod koniec tego roku władze austriackie pozwoliły kobietom na studia, ale pod warunkiem spełnienia przez nie wymogów formalnych, w tym wymogu posiadania matury. Ponieważ nie istniały szkoły żeńskie, w których edukacja kończyłaby się egzaminem maturalnym, kandydatek spełniających te kryteria było bardzo niewiele. Dlatego w 1896 roku Bujwidowa założyła pierwsze żeńskie gimnazjum, które kształciło uczennice według takiego samego programu, jaki obowiązywał w szkołach męskich, a edukacja w nim kończyła się

egzaminem maturalnym. Doskonale bowiem rozumiała, że walka o dostęp do edukacji jest elementem walki o równouprawnienie polityczne i ekonomiczne kobiet. W tekście „U źródeł kwestii kobiecej” pisała: „Wraz z większym wykształceniem kobiety i z większą jej odpowiedzialnością musiało przyjść jako proste następstwo konieczne zażądanie przez nią praw”.

Kazimiera Bujwidowa była również zaangażowana w walkę o reformę skostniałej szkoły austriackiej. Chciała, żeby szkoła wychowywała świadome obywatelki i świadomych obywateli, a nie tylko poddanych cesarza. Domagała się wprowadzenia w szkołach w Galicji obowiązkowych lekcji historii Polski oraz zajęć dotyczących zdrowia i higieny. Kiedy w 1905 roku w Królestwie Polskim i w Rosji wybuchł strajk szkolny polskiej młodzieży, Bujwidowa znalazła się wśród patronek Komitetu Młodzieży Krakowskiej, do którego należały jej córki. Komitet szukał noclegów ofiarom prześladowań, wspierał je finansowo, a także zorganizował dla nich masowe egzaminy maturalne.

Kazimiera Bujwidowa była jedną z najważniejszych postaci polskiego ruchu kobiecego, który pod koniec XIX wieku walczył o równe prawa kobiet i mężczyzn. Organizowała tłumne demonstracje w sprawie praw wyborczych kobiet, pisała petycje do władz różnego szczebla, domagając się przyznania kobietom pełni praw politycznych, oraz była zaangażowana w kampanię wyborczą Marii Dulębianki, pierwszej kobiety, która kandydowała do Sejmu Krajowego.

Podczas I wojny światowej Bujwidowa wraz z mężem i córkami prowadziła szpital dla żołnierzy Legionów Polskich i kierowała jednym z pierwszych zakładów produkujących szczepionki na ziemiach polskich. Po odzyskaniu niepodległości z powodów zdrowotnych wycofała się z życia publicznego. Zmarła 8 października 1932 roku, po długiej chorobie.

To dzięki działalności takich kobiet jak Kazimiera Bujwidowa udało się zbudować w Polsce fundamenty nowoczesnego społeczeństwa. W efekcie ich walki po odzyskaniu przez Polskę niepodległości w 1918 roku wprowadzenie równouprawnienia wyborczego nie wzbudziło kontrowersji i Polki jako jedne z pierwszych kobiet w Europie mogły głosować i kandydować w wyborach.

Z okazji 160. rocznicy urodzin Kazimiery Bujwidowej, w uznaniu jej zasług i w podziękowaniu za jej niezłomną walkę o powszechnie prawa wyborcze oraz powszechny dostęp do edukacji, nauki i opieki zdrowotnej, Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia rok 2027 Rokiem Kazimiery Bujwidowej.